

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Testování toxicity pro včely

BM a VÚ včelařský Dol, Pro MU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Inovace tohoto předmětu je spolufinancována Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

pesticidů na polích se zatím neobejdeme

Cílové organismy se od užitečných příliš neliší

Snaha minimalizovat škody

Včela medonosná je při studiu problematiky modelem i pro ostatní užitečný hmyz

Čím se může včela otrávit?

agrochemikálie

voda

ovzduší

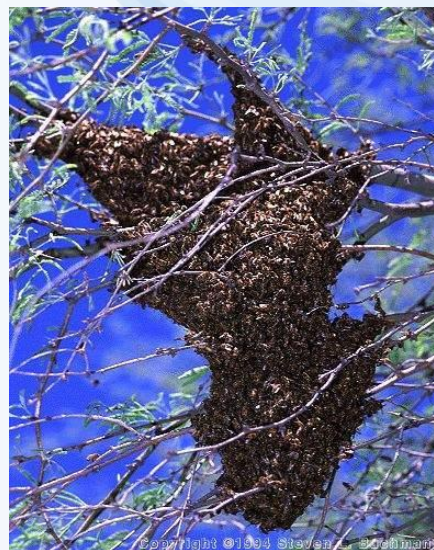
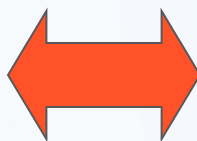
omyl

zlý úmysl

Biologickou jednotkou je včelstvo
nikoliv jedinec

Při posuzování toxicity se včely jinak projevují,
jsou-li

jednotlivě

ve
stovkách

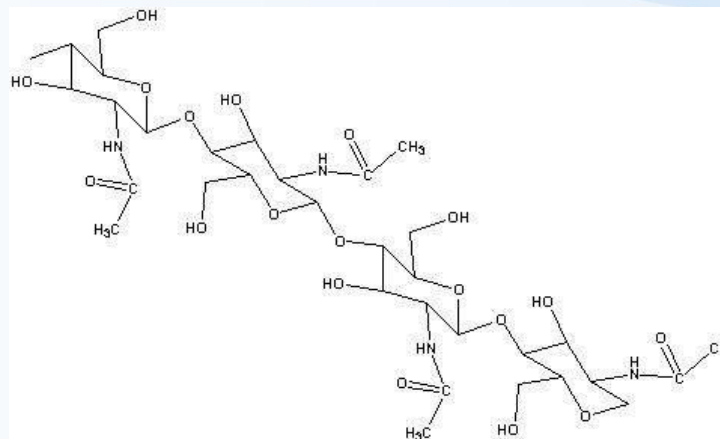
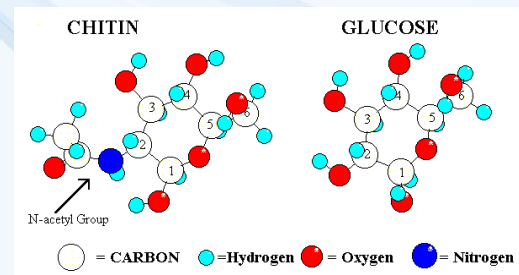
v desetitisích

Toxicita:

- orální
- kontaktní
- sekundární

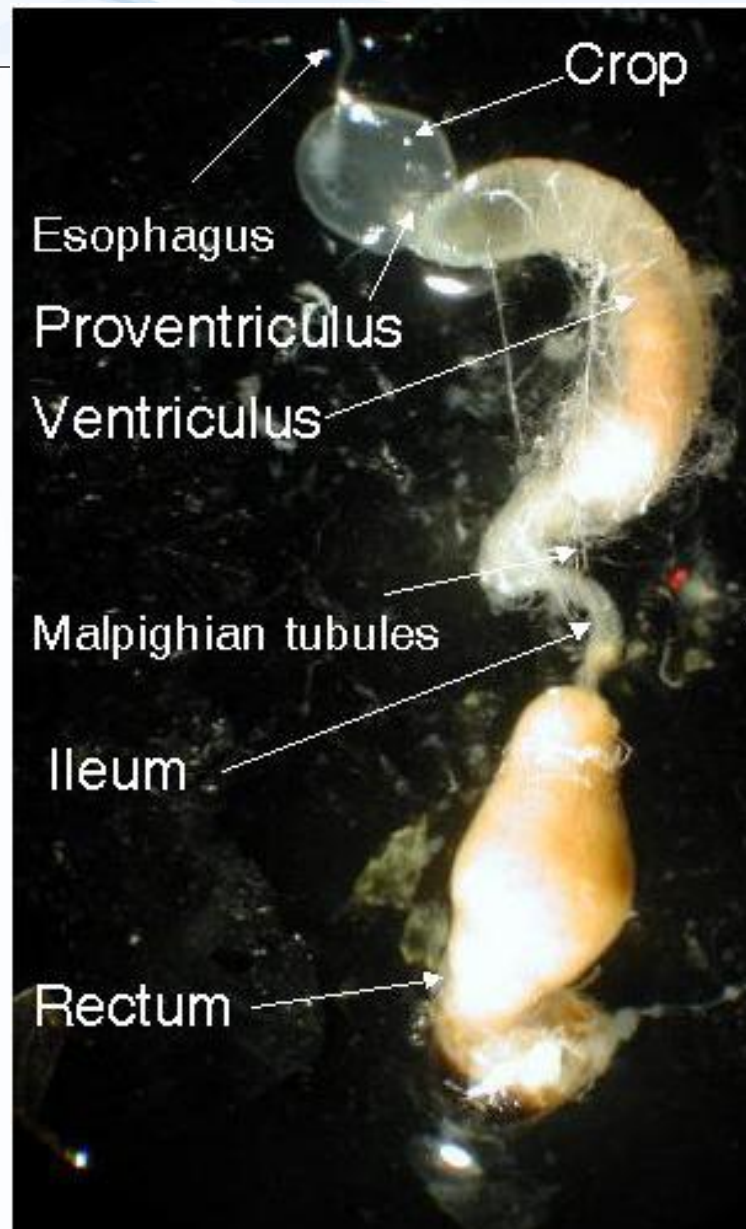
Nektar ?

Pyl ?

pyl ⇒ rousky ⇒ plást ⇒ žaludek kojičky ⇒ hltanové žlázy ⇒ mateří kašička ⇒ larva

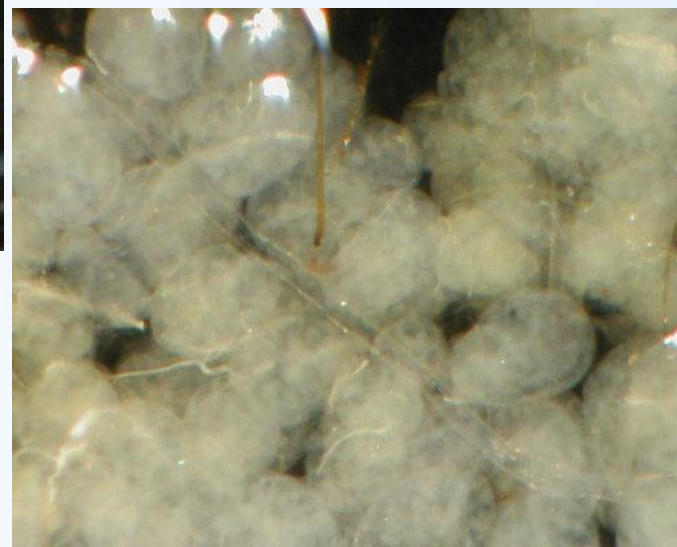

Hltanové žlázy

Stanovení toxicity pro včely

Schéma akutních testů na včelách

- dospělé dělnice, klíčka po 10 ks
- expozice 24/48/96 h
- toxická látka do roztoku sacharózy, 500g/l
- 25 ± 2 °C , 70% vlhkost
- vyhodnoceno jako mortalita

Absolutní toxicita v klíčkových pokusech je vyjádřena hodnotami LD_{50} a LT_{50} orální a kontaktní dorsální aplikace. Pro další hodnocení používáme vždy nižší ze získaných hodnot. Dále hodnotíme podle této stupnice, zavedené dr. Atkinsem:

$LD_{50} < 2 \mu\text{g/včela}$	=	vysoce toxické
$2 - 11 \mu\text{g/včela}$	=	mírně toxické
$> 11 \mu\text{g/včela}$	=	relativně netoxické

Polní (stanové) pokusy

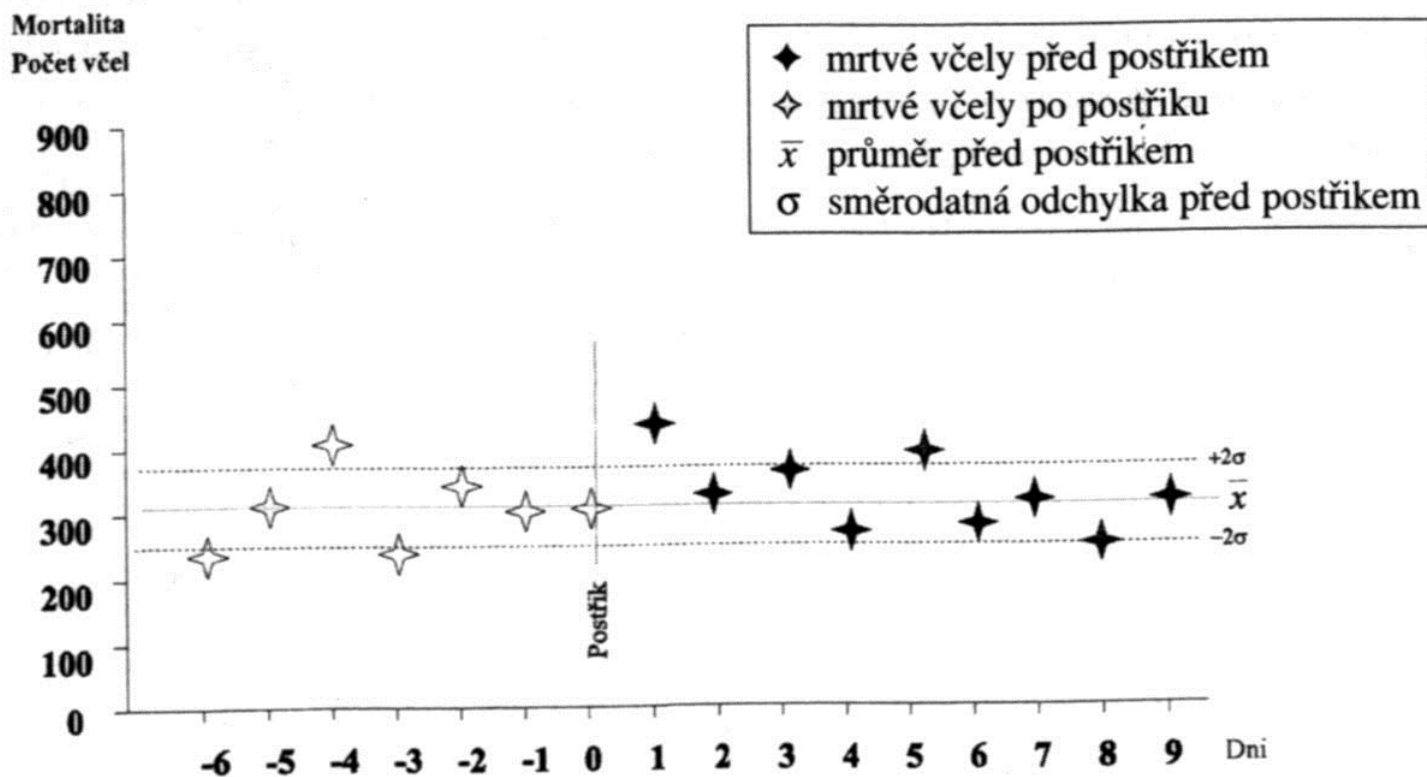

Pokusy v proletové hale

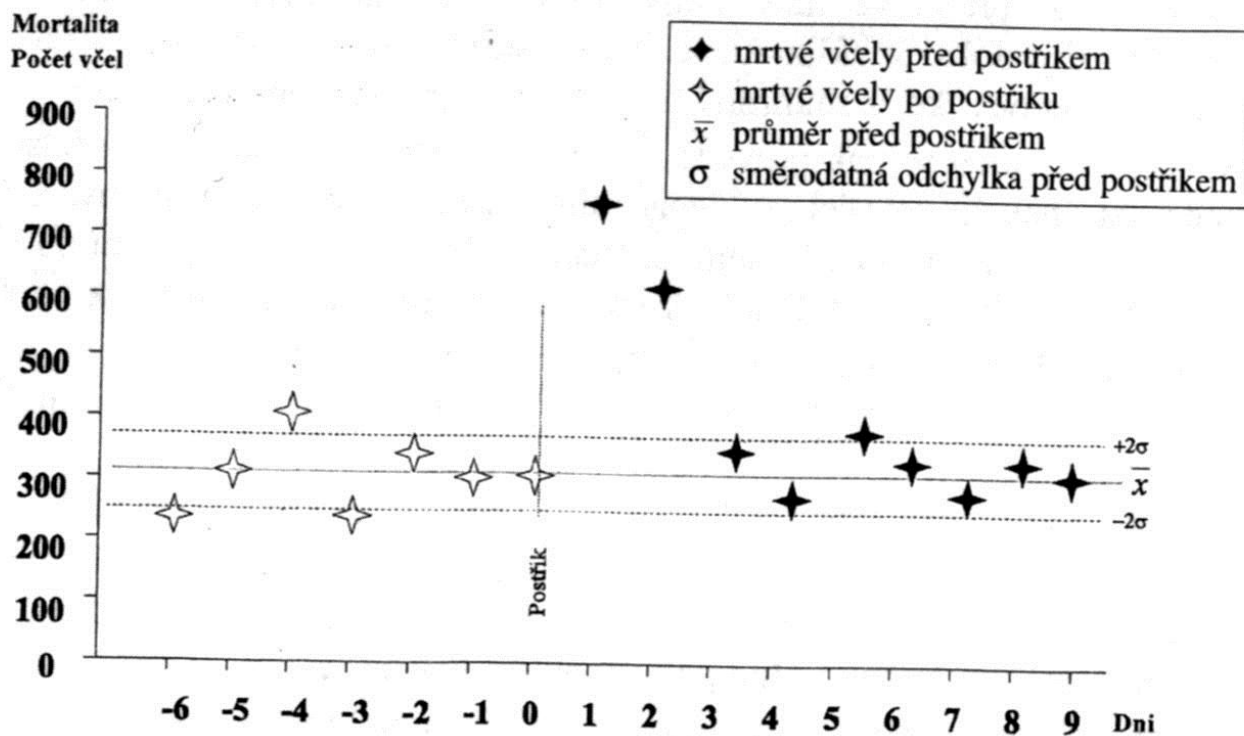
Mortalita včel v proletové hale I - látky pro včely relativně neškodné

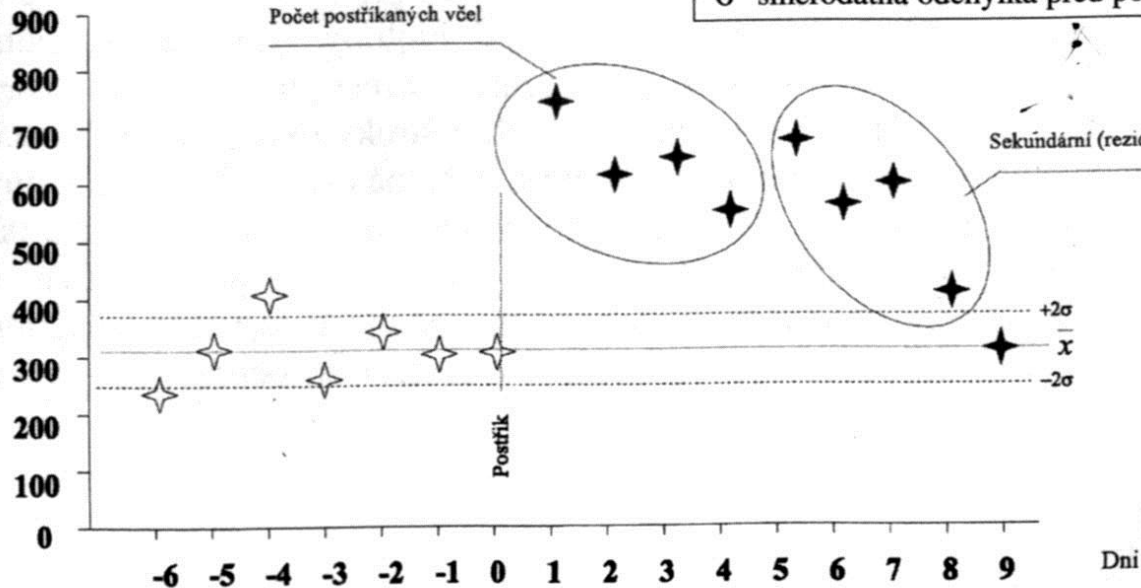
Mortalita včel v proletové hale II - látky pro včely škodlivé

Mortalita včel v proletové hale III - látky pro včely jedovaté

Mortalita
Počet včel

Toxicita přípravků se hodnotí podle:

- hektarové dávky M [g/ha]
- LD50 [μg /včela]

$$Q = M/T$$

$Q < 50$

neškodné

$50 < Q < 2500$

škodlivé

$Q > 2500$

jedovaté

akutní toxicita

sekundární toxicita

toxicita vůči vývojovým stádiím

subletální účinky (orientace, změna
vůně,...)

POKUSY ⇒ ZAŘAZENÍ ⇒ METODIKA

OTRAVA ???

- volba přípravku
- dávka
- koncentrace
- směsi
- desikanty, regulátory
- kvetoucí porost
- kvetoucí plevel
- úlet na sousední plochu
- záměna za vodu
- aj...

Plevele navštěvované včelami

bodlák*
čekanka obecná
čičorka pestrá
černucha rolní
černýš rolní
čistec*
hadinec obecný
heřmánek pravý
hlaváček*
hluchavka*
hořčice*
hořinka východní
hrachor*
jetel*
kakost*
kokotice*
komonice*
kopretina*

konopice*
koukol rolní
křez*
lnice
violka trojbarevná rolní
mák vlčí
máta rolní
mateřídouška*
medik*
osívka jarní
kokoška-pastuší tobolka
penízek-rolní
pcháč*
pohanka svlačcovitá
pěťour maloúborný
podběl obecný
ptačinec-žabinec
pomněnka rolní

pryskyřník rolní
pryšec*
rdesno*
ředkev ohnice
vesnovka obecná
rozrazil*
rýt*
sléz*
smetánka*
starček*
svízel*
škarda*
svlačec rolní
tolice*
vikev*
zemědým

*všechny druhy

Jménem včel a ostatní užitečné
fauny

děkuji za pozornost

Kontakt:

beedol@beedol.cz

www.beedol.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Inovace tohoto předmětu je spolufinancována
Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem
České republiky

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí